

Asia Lausunto vesien kunnostustyöryhmän ehdotuksista (YM 027:00/2010)

Lausunto

Suomen Vesiensuojeluyhdistysten Liitto ry. (jäljempänä SVYL) toteaa, että raportin aihealue, vesistöjen kunnostus, on keskeinen osa vesienhoidon kokonaisuutta. Kunnostustoiminta esitetään raportissa osana vesienhoitoa ja tätä tulisi vieläkin enemmän korostaa. Kunnostustoiminta on tähän saakka ollut usein koordinoimatonta ja käytännöt ovat vaihdelleet liian paljon. Raportin tavoitteena on ollut selkeyttää ja tehostaa laadun kautta kunnostuksien toteuttamista sekä lisätä kunnostusresursseja. Tähän on pyritty ehdotuksilla mm. omatoimisen kunnostustoiminnan edistämiseksi sekä ympäristöhallinnon laatujärjestelmän avaamisella. Lisäksi tavoitteena on ollut hyvien kunnostuskokemusten hyödyntäminen kunnostusten edistämässä. Nämä ovatkin perusteltuja esityksiä. Laatujärjestelmän osalta SVYL muistuttaa että kunnostustoiminnan yhtenäistäminen ei saa estää toimivien alueellisten toimintatapojen toteuttamista.

On huomioitava ja ymmärrettävä, että kunnostushanke edellyttää kaikkien tahojen sitouttamista toimintaan yhteisten tavoitteiden saavuttamiseksi. Tämä vaatii myös viranomaisten sitoutumisen. Viranomaisten tehtävän olisi mm. huolehtia hallinnollisten ohjauskeinojen kehittämisestä ja toimivuudesta. **Ajankohtaisena ongelmana ja esimerkkinä ei-kannustavasta toiminnasta ovat vesilain mukaisten lupien hintojen merkittävä kohoaminen vuoden 2012 alussa. Tämä estää vesilain uudistamisen tavoitteiden toteutumisen kunnostustoiminnan osalta, samoin kuin kunnostusstrategiassa esitetyn omaehtoisen kunnontoitominnan edistämisen. Tältä osin lupahinnoittelu tulee saattaa realistiseksi.**

Seuraavassa on esitetty muita SVYL:n huomioita ja kannanottoja kunnostusstrategiasta.

Raportista puuttuu osioiden numerointi, mikä vaikeuttaa kokonaisuuden hahmottamista kuten strategian ja raporttiosion ymmärtämistä. Myös tavoitteiden numerointi selventäisi strategiaosaa (vrt. sisällysluettelo).

Visioon tulisi lisätä yhteiskunnallinen ulottuvuus kuten ... Vesistökuunnostukset lisäävät alueiden vetovoimaisuutta ja edistävät elinkeinoelämää... Näin raportin sisällössä mainitut maakuntasuunnitelmat saavat enemmän painoarvoa, sillä muutoin ne jäävät irrallisiksi.

Tavoitteessa 1 strategiaosuudessa kalatiestrategia on irrallaan ja kohtaan tulisi lisätä jokin linkittävä sana ko. strategian merkityksestä (mihin yllä esitetyistä tavoitteista esitys liittyy). Asia sinällään on tärkeä. virke: "Selvitetään mahdollisuutta rakentamisesta luonnonolosuhteille aiheutuvien haittojen korvaamiseen kompensatiolla." on vaikeaselkoisesti esitetty. Esitetään muodoksi: Selvitetään mahdollisuutta kompensoida rakentamisesta luonnonolosuhteille aiheutuvia haittoja.

Raportissa tulisi selkeämmin tuoda esille että kunnostushankkeisiin sisältyvät sekä valuma-alueen toimenpiteet (ulkoinen kuormitus) että järvessä tehtävät toimenpiteet sisältäen sisäisen kuormituksen alentamisen.

Tavoite 2 on esitetty selkeästi ja ymmärrettävästi. Toki itse raportissa jätetään avoimeksi mitä yhteistyöverkostojen tukeminen sisältää ja miten se toteutetaan. Omaehtoisen kunnostustoiminnan on oltava kiinteä ja tärkeä osa kunnostustoimintaa eikä irrallaan ns. varsinaisista kunnostushankkeista. Omaehtoisessa kunnostuksessa yhdistyvät parhaimmillaan varsinainen

kunnostus ja sen jälkeiset hoitotoimenpiteet sekä seuranta. Tätä tulisi jopa edellyttää tuettavilta hankkeilta tai annettava sille painoarvoa pisteytyksessä (liite 3).

Tavoitteessa 3 on painotettu valtionhallinnon roolia jatkossakin asiantuntija-avun tarjoajana ja toisaalta osaamisen ylläpitämisen tärkeyttä vähenevien resurssien paineessa. Tässä osiossa tulisi tuoda selvemmin esille tavoitteena olevan laadun säilyminen ja jopa lisääminen määrän vähetessä. Raportin strategiasta saattaa saada käsityksen että ns. entinen säilytetään. Tässäkin asia avataan varsinaisessa raportiosassa.

Tavoite 4 on tärkeä, mutta vaarana on että osiota sovelletaan kategorisesti. Kuntien merkitys yhteistyötahona on tärkeää, mutta odotukset eivät saa olla liiaksi rahoittajana toimimiseen. Kunnostusten edistäminen tulisi olla luonteva osa kunnan toimintaa katsomatta mm. sitä kuka vesialuetta omistaa. Vesialueen omistajat tarjoavat usein edullisia kalastuslupia kaikille kuntalaisille. Mikäli erotellaan kunta ja osakaskunnat aiheutetaan eturistiriitoja. Olisi tärkeää korostaa, että yhdistämällä useat pienetkin rahoituslähteet vaikuttavuus ja sitoutuminen toimintaan lisääntyvät. Aiheuttaja maksaa" -periaate on kannatettava, mutta hajakuormitetuilla alueilla ja pienvesistöjen kohdalla epärealistinen. Valtiolla tulisi olla jatkossakin rahaa ja resursseja tällaisiin kunnostushankkeisiin, joita vesienhoitosuunnitelmissa on paljon. Raportissa tulisi korostaa, ettei rahoituspohjan laajenemiselle korvata alenevia valtion resursseja. Rahoituksen kuten jäljempänä seurannan suhteen on toteutettava kohteeseen sopiva kokonaispaketti. On siis luotava edellytykset rahoitukselle kuten hyvänä esityksenä tukeutuminen maakuntaohjelmiin. SVYL korostaa, että rahoituspohjan laajeneminen linkittyy kiinteästi myös toimijaverkoston ja omaehtoisen kunnostuksen edistämiseen.

Tavoite 5, kunnostusten vaikuttavuuden arviointi on aiemmin ollut lähes olematonta tai sitten on toteutettu liian laajoja seurantoja. Esitys ohjeistuksesta on tärkeä. Käytännön toimenpiteinä SVYL esittää, että olisi aina selvitettävä mihin seurantaan tai tarkkailuun kohde voitaisiin sijoittaa. Vaihtoehtoja ovat ELY, kunta, kuntayhtymät, vesiensuojeluorganisaatiot ja omaehtoinen seuranta sekä velvoitetarkkailut. SVYL korostaa, että seurannan painopistettä siirretään selkeästi kunnostuksen jälkeiseen vaikutusten tarkkailuun ja että tarkkailut ovat kustannustehokkaita. Suunnittelussa olisi toteutettava vaiheittaista suunnittelua, jonka perustana on yhteisten tavoitteiden määrittäminen. On vaarana että kunnostushankkeen alkaessa on etukäteen päätetty tulevat toimenpiteet ja kustannusarviot. Toimenpiteiden on perustuttava suunnitteluun ja vastaavasti toimenpiteisiin on sisällyttävä vaikutusarviot.

Tavoitteen 5 strategiaosassa jää avoimeksi, että rahoituksessa on joustavuutta mahdollistaen erityyppisten kohteiden kunnostamisen. Tämä selviää "ehkä" yhdistämällä tavoitteen 1 sisällön että tavoitteen 5 raporttiosion. SVYL ehdottaa että ristiriita strategian tavoitteiden 1 ja 5 välillä poistetaan lisäämällä maininta että rahoitus mahdollistaa erityyppisten kohteiden toteuttamisen pääpainon ollessa VHS-kohteissa.

Lopuksi SVYL korostaa, että strategian jalkauttaminen edellyttää avaintahojen riittävää yhteistyötä. SVYL sekä erityisesti alueelliset vesiensuojeluyhdistykset ovat kiinnostuneita osallistumaan tähän työhön tuoden siihen etenkin alueen kohteiden ja toimijoiden tuntemusta. Vesiensuojeluyhdistysten toiminta mahdollistaa pitkäjänteisen alueellisen ja paikallisen toiminnan vesien hoidossa.

Jukka Koski-Vähälä
toiminnanjohtaja, MMT
Suomen Vesiensuojeluyhdistysten Liitto ry
0500-848171
jukka.koski-vahala@skvsy.fi